

Liikuntapaikkojen ja niihin liittyvien vapaa-aikatilojen perustamishankkeiden investointiavustusten avustushakemuksen liiteasiakirjat

Yleistä

Tätä ohjetta noudatetaan liikuntalain (390/2015) 13 §:n mukaisien *liikuntapaikkarakentamisen valtionavustushakemuksissa* sekä soveltuvin osin lain vapaasta sivistystyöstä (632/1998) 15 §:n mukaisissa *liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeiden valtionavustushakemuksissa*.

Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustukset haetaan aluehallintoviraston sähköisessä asiointipalvelussa.

Liikunnan koulutuskeskusten perustamishankkeiden valtionavustukset haetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hakupalvelussa.

Valtionavustushakemuksen liitteinä toimitetaan tässä ohjeessa esitetyt asiakirjat.

Valtionapuviranomainen pyytää tarvittaessa hankekäsittelyssä tarvittavia asiakirjoja ja lisäselvityksiä. Tapauskohtaisesti hakijaa voidaan pyytää toimittamaan muitakin kuin tässä ohjeessa esitettyjä liiteasiakirjoja.

Sähköisten asiakirjojen nimeäminen

Liitteet tulee nimetä sillä tavoin, että niiden nimestä selviää, mistä hankkeesta ja mistä liitteestä on kyse (esim. asemapiirros, talousarvio-ote, jne.)

Hakemuksen liitteet

Valtionavustushakemukseen tulee liittää seuraavat asiakirjat:

- A. Rahoitusasiakirjat
- B. Rakentamisvalmiuden osoittavat asiakirjat
- C. Hankesuunnitelma
- D. Rakennustekniset asiakirjat

A. Rahoitusasiakirjat

- hanketta koskevat talousarvio-otteet tai rahoituspäätökset
- maapohjan hallinta; kauppakirja tai vuokrasopimus (vähintään 15 vuotta)

LISÄKSI jos hakijana on YKSITYINEN YHTEISÖ, on toimitettava:

- yhteisön hyväksytty toimintasuunnitelma ja talousarvio
- yhteisön rekisteriote

- yhteisön toimintakertomus tai muu vastaava selvitys edelliseltä tilikaudelta
- yhteisön tuloslaskelma ja tase edelliseltä tilikaudelta

Maanhallinta; maapohjan omistuksen osoittamiseksi kunnilta riittää merkintä maan omistuksesta hakemuslomakkeessa, poikkeuksena ovat ulkoilureitit ja vastaavat hankkeet. Yksityiset yhteisöt toimittavat lainhuutotodistuksen, kauppakirjan tai vastaavan asiakirjan, jolla maaomistus voidaan varmistaa. **Jos hanke toteutetaan vuokramaalle, sekä kunnat että yksityiset yhteisöt liittävät hakemukseen vuokrasopimuksen.** Maanvuokrasopimuksen tulee olla voimassa vähintään **15 vuotta avustuksen myöntämisestä.**

B. Rakentamisvalmiuden osoittavat asiakirjat

- rakentamista varten saatu rakennuslupa tai vastaava
- muu lupa tai rakennusvalvonnan lausunto rakennusluvan vireillä olemisesta ja saannin edellytyksistä tai rakennusvalvonnan lausunto, että lupaa ei tarvita
- selvitys erillisellä liitteellä hankkeen toteuttamisen mahdollisesta esteestä (esim. kunnallisen päätöksenteon keskeneräisyys, valitus tuomioistuimeen)

Rakennuslupa

Niistä hankkeista, joiden toteuttaminen edellyttää rakennuslupaa, se liitetään hakemukseen. Jos rakennuslupaa ei ole, hakemukseen liitetään rakennusvalvontaviranomaisen **lausunto rakennusluvan vireillä olemisesta ja saannin edellytyksistä.** Muiden hankkeiden osalta hakemukseen liitetään rakennusvalvontaviranomaisen todistus siitä, että hankkeen toteuttamiselle ei ole estettä.

C. Hankesuunnitelma

Hankesuunnitelman osuus hakemuskäsittelyssä on kuvattu opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 37 §:ssä:

Perustamishankkeesta tulee laatia hankesuunnitelma, joka toimitetaan valtionapuviranomaiselle. Hankesuunnitelmaan tulee sisältyä pääpiirteittäinen selostus hankkeesta, selvitys hankkeen toteuttamisen tarpeellisuudesta ja toteuttamisajankohdasta sekä luonnossuunnitelmat ja kustannusarvio. Suunnitelmassa on eriteltävä hankkeeseen sisältyvät toimitilat (tilaohjelma). Opetus- ja kulttuuriministeriö voi antaa hankesuunnitelmaa ja muita hakemusasiakirjoja koskevia määräyksiä hankkeen toiminnallisuuden, teknisen laadun, turvallisuuden ja energiatehokkuuden arvioimiseksi.

Hankesuunnitelman sisältö

Hankesuunnitelmassa esitetään tiiviissä muodossa hankkeen olennainen sisältö. Hankesuunnitelmassa noudatetaan seuraavaa otsikointia:

1. Liikuntapaikkaverkoston ja liikuntapaikan nykytilan selvitys

Hankesuunnitelmassa on tärkeää lyhyesti kuvata, miten hanke täydentää kunnan tai alueen liikuntapaikkakokonaisuutta. Hankkeen perusteluissa olennaista on kuvata liikuntapaikan vaikutusalueita, liikuntapaikkaan kohdistuvaa kysyntää ja tilan monikäyttöisyyttä näyttöön perustuvien tunnuslukuina. Tunnuslukuina voi käyttää kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden lisäksi tietoja käyttövuorojen varauksista ja käytöstä, kunnan ulkopuolisten (naapurikuntien) liikuntapaikkojen käytöstä ja vastaavien liikuntapaikkojen kävijämääristä muissa kunnissa. Perusteluissa voidaan tarkastella esimerkiksi kysynnän ja tarjonnan suhdetta, kävijämäärien seurannasta saatuja tietoja, käyttäjäryhmien rakennetta sekä tilojen ja käyttäjien sijaintia saavutettavuuden näkökulmasta. Liikuntapaikkaverkoston suunnittelussa tulee huomioida uudet liikuntalajit ja innovatiiviset liikunnallisuutta edistävät hankkeet.

2. Perustelut hankkeen toteuttamisen tarpeellisuudesta

Valtionavustuslain mukaan valtionavustuksen yleisenä edellytyksenä on, että valtionavustuksen myöntäminen on tarpeellista. Liikuntapaikkahankkeet syntyvät paikallisista, alueellisista tai valtakunnallisista tarpeista.

Nykytilanteen kuvauksella, pääpiirteittäisellä selostuksella hankkeesta ja perusteluilla kuvataan hankkeen tarpeellisuus. Perusteluun liitetään tarveanalyysi kuntalaisten liikuntakäyttäytymisestä ja liikuntapaikan tuomasta lisäarvosta kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden, kilpa- ja huippu-urheilun tai harrastuksen edistämiseen. Kunnan tulee taata kunnan asukkaiden ja palvelujen käyttäjien oikeus osallistua ja vaikuttaa liikuntaa koskeviin keskeisiin päätöksiin osana kuntalain (410/2015) 22 §:ssä säädettyjä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Lisäksi kunnan tulee arvioida asukkaittensa liikunta-aktiivisuutta osana terveydenhuoltolain (1326/2010) 12 §:ssä tarkoitettua terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä.

Hankesuunnitelmassa tuodaan esille:

- Liikuntapoliittiset perustelut
Liikuntalaki edellyttää, että liikuntapaikkarakentamisen avustuksella toteutetaan liikuntaolosuhteita laajojen käyttäjäryhmien tarpeisiin. Liikuntapolitiikan päämääränä on väestön fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan lisääminen, eettisen kilpa- ja huippu-urheilun edistäminen, osallisuuden kasvattaminen sekä sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden parantaminen. Liikunnallisen elämäntavan perusta luodaan perheissä, varhaiskasvatuksessa, koulussa ja liikuntaharrastuksissa. Liikunnan edistämistoimenpiteitä suunnataan kaikkiin elämänkulun vaiheisiin liikuntaolosuhteita kehittämällä, organisaatioiden toimintakulttuureja liikunnallistamalla, liikuntaseurojen ja -järjestöjen toimintaa tukemalla sekä huippu-urheilua tukemalla.

- **Tasa-arvon tavoitteiden toteutuminen hankkeessa**
Tavoitteena on, että julkinen rahoitus tukee tasa-arvoisuutta. Julkista toimijaa velvoittaa laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1989), jonka tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa. Hankesuunnitelmassa esitetään, kuinka hanke edistää tasa-arvoa.
- **Yhdenvertaisuuden tavoitteiden toteutuminen hankkeessa**
Tavoitteena on, että julkinen rahoitus tukee yhdenvertaisuutta. Julkista toimijaa velvoittaa yhdenvertaisuuslaki (1325/2014), jonka tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Hankesuunnitelmassa esitetään, kuinka hanke edistää yhdenvertaisuutta. Rakennushankkeessa yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää mm. hyvää saavutettavuutta sekä esteettömyyden mahdollistavia tila- ja rakenneratkaisuja ja varustelua.
- **Rakennustekniset perustelut**
Tässä kohdassa tuodaan esille tavat, joilla hankkeessa edistetään energiatehokkuutta, rakennuksen elinkaaren vähähiilisyyttä (ympäristöministeriön arviointimallin mukainen hiilijalan- ja hiilikädenjälkilaskenta), kiertotaloutta ja muita kestävyysperiaatteiden toteutumista. Peruskorjauksista esitetään syyt peruskorjaukselle.

Liikunnan koulutuskeskusten hankkeista esitetään lisäksi, kuinka hanke toteuttaa

Liikuntapaikkarakentamisen suunta -asiakirjassa esitettyjä kriteereitä:

- Rakentamishanke palvelee liikunnan koulutuskeskuksille laissa vapaasta sivistystyöstä (632/1998) määrättyjä tehtäviä.
- Rakentamishanke palvelee liikunnan koulutuskeskukselle määrättyä valmennuskeskustoimintaa.
- Rakentamishankkeella parannetaan liikunnan koulutuskeskusten esteettömyyttä.

3. Pääpiirteittäinen selostus hankkeesta

- Hankkeen koko
- Hankkeessa toteutettavat liikuntatilat ja niiden tukitilat sekä muut hankkeessa toteutettavat tilat
- Liikuntatilojen lattioiden pintamateriaalit
- Liikuntatilojen mitat ym.
- Ulkoliikuntapaikkojen osalta luettelo suorituspaikoista, kentistä ja vastaavista hankkeen osista

Liikuntarakennuksista kuvataan liikuntapaikan osakokonaisuudet pinta-aloineen. Kyseiseen liikuntapaikkaan liittyvät erityisasiat, kuten liikuntatilojen lattiamateriaalit, kuvataan hankesuunnitelmassa.

Ulkoliikuntapaikoista esitetään luettelo hankkeeseen sisällyvistä suorituspaikoista, kentistä ja muista vastaavista hankkeen osista.

Mikäli on kyse koulun liikuntahallihankkeesta tai muusta usean toimijan yhteishankkeesta, niin hankesuunnitelmassa käsitellään vain liikuntapaikkarakentamiseen kuuluvat tilat.

Liikunnan koulutuskeskusten hankkeissa kuvataan kaikki tilakokonaisuudet, joille haetaan perustamishankeavustusta.

Rakennusteknisiin asiakirjoihin liitetään hankkeen huonetilaohjelma.

4. Suunnitelma hankkeen rahoituksen toteutuksesta

Hankkeen rahoitus kuvataan omarahoituksen sisältyminenä kunnan vuosittaiseen talousarvioon ja investointisuunnitelmaan. Yksityisten yhteisöjen osalta rahoitus esitetään kokonaisuutena, joka voi koostua esimerkiksi omarahoituksen osuudesta yhteisön taseessa, lainasta rahoituslaitoksilta ja muista rahoituseristä.

5. Käyttötaloussuunnitelma

Käyttötaloussuunnitelmaa koskevassa hankesuunnitelman kappaleessa kuvataan hankkeesta aiheutuvat kulut, käyttäjiltä saatavat tulot ja muu hankkeeseen kohdistuva rahoitus, jolla kulut katetaan. Tarkempi elinkaarikustannusten laskelma ja käyttötaloussuunnitelma liitetään rakennusteknisiin asiakirjoihin.

6. Toteuttamisaikataulu

Hankkeen toteuttamisaikataulussa on syytä kiinnittää erityistä huomiota hankkeen rakentamisen aiottuun aloittamisajankohtaan sekä arvioituun valmistumisajankohtaan.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 36 §:n 1 momentissa tarkoitettu rakentaminen katsotaan aloitetuksi, kun uudisrakennuksen perusmuurin valaminen tai muun perustuksen rakentaminen taikka muutos- ja peruskorjaustyöhön liittyvät purkutyöt tai pysyvien rakenteiden teko on aloitettu.

7. Kustannusarvio

Kustannusarvio esitetään hankesuunnitelmassa pääosittain. Tarkempi, esimerkiksi rakennusosapohjainen kustannusarvio tai tavoitehinta-arvio liitetään liikuntapaikkatyypikohtaisiin erityisasiakirjoihin.

D. Rakennustekniset asiakirjat

Kaikista hankkeista toimitetaan

1. Yleiskartta, josta käy ilmi liikuntapaikan sijainti kuntarakenteessa ja josta voidaan arvioida hankkeen saavutettavuus tarkoitetulla alueella.
 - a. Saavutettavuuden analyysissä voidaan käyttää esimerkiksi [Lipas-hankkeessa](#) kehitettyä analyysityökalua
2. [Esteettömyys selvitys \(lomake\)](#)
 - a. Hakemukseen tulee liittää esteettömyys selvityslomake sekä uudis- että peruskorjauskohteista. Peruskorjaushankkeiden kohdalla suositellaan teetettävän esteettömyyskartoitus ennen esteettömyys selvityksen tekoa. Esteettömyyskartoitus tuottaa tarkkaa mittatietoa kartoitettavasta kohteesta. Vertaamalla kerättyä tietoa olemassa oleviin määräyksiin ja ohjeisiin saadaan selville esteettömyyden nykytila sekä toimenpiteitä vaativat asiat. Kartoituksen voi suorittaa esteettömyyskartoittajakoulutuksen suorittanut henkilö. Tietoa koulutetuista esteettömyyskartoittajista saa muun muassa Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE:stä.
 - b. Ulkoliikuntapaikkojen osalta esteettömyys selvityslomaketta käytetään soveltuvin osin.
 - c. Opetus- ja kulttuuriministeriön esteettömyys selvityslomake ja ohje esteettömän liikuntapaikan suunnitteluun löytyvät hakuilmoituksesta kohdasta ohjeita ja oppaita.
3. Kustannus arvio (esimerkiksi rakennusosapohjainen kustannus arvio tai tavoite hinta- arvio)
 - a. Kustannus arvio esitetään eriteltyinä kustannuserittäin. Kustannus arvio voi olla joko rakennusosa- arvio tai vähintään tilaohjelmaan perustuva tavoite hintalaskelma kustannustason arvioinnin helpottamiseksi. Jos kyseessä on esim. koulun liikuntahalli, kustannus arviossa esitetään liikuntahallin ja sen oheistilojen kustannukset eriteltyinä koko hankkeen kustannuksista.
4. Peruskorjaushankkeiden hakemuksiin liitetään kuntoarvio ja tarvittaessa kuntotutkimus tai kuntotutkimukset.

Liikuntahallit, liikuntasalit ja muut sisäliikuntaolosuhteet

5. Mittakaavaan tulostetut suunnitelmapiirroks (pdf): asemapiirros 1:500, pohjapiirustukset 1:100 ja leikkaukset 1:50 tai 1:100, julkisivupiirustukset 1:100 tai 1:200
6. liikuntatilan lattiarakenne 1:10 ja pintamateriaali
7. Eri lajien kenttämerkinnät merkitään pohjapiirustukseen, tarvittaessa erillisessä liitteessä
8. Huonetilaohjelma; kenttien koko/jako, kuntosali, pukuhuoneet, varastot ym.
9. Rakennustapaselostus; mm. selvitys perustamistavasta
10. Talotekninen järjestelmäkuvaus: selvitys ilmanvaihtojärjestelmästä, kuivatuksesta, energiaratkaisuista, valaistuksesta ym. teknisistä ratkaisuista (yksi yhteenvetoasiakirja, ei toimiteta erillisiä taloteknisiä työselityksiä tai suunnitelmapiirroksia)
11. Elinkaarikustannusten laskenta ja käyttötaloussuunnitelma
12. Energiatodistus

Uimahallit

5. Mittakaavaan tulostetut suunnitelmapiirroks (pdf): asemapiirros 1:500, pohjapiirustukset 1:100 ja leikkaukset 1:50 tai 1:100, julkisivupiirustukset 1:100 tai 1:200
6. Uimahallin lähtöarvot suunnitteluun ([huom! siirry lomakkeeseen tästä](#))
7. Huonetilaohjelma; altaiden koko, puku- ja pesuhuoneet, varastot, kahvio/vastaanottoaula, tekniset tilat ym.
8. Rakennustapaselostus; mm. selvitys perustamistavasta
9. Elinkaarikustannusten laskenta ja käyttötalousuunnitelma
10. Energiatodistus

Jäähallit

5. Mittakaavaan tulostetut suunnitelmapiirroks (pdf): asemapiirros 1:500, pohjapiirustukset 1:100 ja leikkaukset 1:50 tai 1:100, julkisivupiirustukset 1:100 tai 1:200
6. Jäähallin lähtöarvot suunnitteluun ([huom! siirry lomakkeeseen tästä](#))
7. Huonetilaohjelma kaukalon koko, puku- ja pesuhuoneet, varastot, ensiaputila, kahvio ja tekniset tilat ym.
8. Rakennustapaselostus; mm. selvitys perustamistavasta
9. Elinkaarikustannusten laskenta ja käyttötalousuunnitelma
10. Energiatodistus ([jäähallin energialaskuri-lomake](#))

Ulkourheilukentät ja -radat, lähiliikuntapaikat, pallokentät

5. Mittakaavaan tulostetut suunnitelmapiirroks (pdf): asemapiirros 1:500 tai 1:200, kentän mitoituspiirustus 1:500 tai 1:200, rakenne-/poikkileikkauspiirustukset 1:50 ja kentän kuivatussuunnitelma ja valaistussuunnitelma 1:500 tai 1:200
6. Rakennustapaselostus; mm. kentän perusvälineistöä ja lähiliikuntapaikkojen osalta lista hankittavista liikuntavälineistä, selvitys energiaratkaisuista

Kuntoradat, valaistut ladut, ulkoilureitit

5. Asemapiirros soveltuvassa mittakaavassa (pdf)
6. Mittakaavat: pituusprofiili 1:2000, korkeus 1:100 tai 1:200
7. Radan poikkileikkaus ja rakenne
8. Rakennustapaselostus; selvitys kuntovälineistä ja opasteista
9. Valaistussuunnitelma

Laskettelurinteet ja hyppymäet

5. Mittakaavaan tulostetut suunnitelmapiirroks (pdf): asemapiirros 1:500 tai 1:1000
6. Laskettelurinteiden kartta, josta selviää raivattavat rinteet
7. Pituusprofiilit lajikohtaisesti
8. Lajikohtaiset erityispiirustukset
9. Hyppymäen mitoituksen perussuureet ja mäen hyppyprofiili

10. Rakennustapaselostus; mm. selvitys hissien ala-asemien lähtöjärjestelyistä, valaistuksesta, lumetuslaitteistosta

Golfkentät

5. Mittakaavaan tulostetut suunnitelmapiirroksat (pdf): asemapiirros 1:500 tai 1:1000, väyläpiirustukset 1:500 korkeusasemineen
6. Klubi- ja huoltorakennussuunnitelmat (kts. liikuntahalli)
7. Elinkaarikustannusten laskenta
8. Rakennustapaselostus; selvitys kuivatuksesta, nurmista, kastelusta ja valaistuksesta

Rantauimalat, venesatamat

5. Asemapiirros 1:500 (pdf)
6. Kartta, josta käy selville veden syvyydet, pohjan laatu ja veden korkeusvaihtelut
7. Laiturirakenteiden piirustukset 1:50 (pdf)
8. Mahdolliset rakennussuunnitelmat (ks. liikuntahallit)
9. Rakennustapaselostus

Muut liikuntapaikat

Esim. ampumaurheilupaikat, hevos- ja koiraurheilupaikat, pyöräilyradat, rullalautailu/- luistelupaikat, moottoriurheilualueet, kiipeilypaikat):

- Noudatetaan soveltuvin osin em. asiakirjaluetteloita
- Lajikohtaiset erityisvaatimukset tulee esittää hankekohtaisesti

Liikunnan koulutuskeskusten hankkeet

Liikunnan koulutuskeskusten hankkeissa, joihin ei sisälly liikuntapaikkarakentamista, noudatetaan soveltuvin osin em. asiakirjaluetteloita.

Teknisten suunnitelmien vaatimusten täsmennykset

Tekniset suunnitelmat ja selvitykset: Rakennusteknisistä suunnitelmista hakija liittää hakemukseen yleissuunnitelmatasoiset tai sitä tarkemmat suunnitelmapiirustukset taulukossa mainitussa mittakaavassa ja rakennustapaselostuksen sekä muut tekniset selvitykset. Rakennustapaselostuksessa ilmoitetaan myös pohjatutkimusten perusteella tehdyn perustamistapalausannon tulos eli mikä on perustamistapa. Kaikki asiakirjat tulee nimetä niin, että nimestä tunnistaa, mistä asiakirjasta on kyse (Esim. rakennustapaselostus).

Elinkaarikustannuslaskelma ja energiatodistus: Liikuntarakennushankkeita, kuten liikuntahalleja ja – saleja, uimahalleja, jäähalleja ja vastaavia, koskeviin hakemuksiin tulee liittää elinkaarikustannuslaskenta-asiakirja ja energiatodistus. Ulkoliikuntapaikoilta näitä asiakirjoja ei edellytetä. Lämmitettävistä ja jäädytettävistä ulkourheilupaikoista toimitetaan elinkaarikustannuslaskelmat. Opetus- ja kulttuuriministeriön

ohje elinkaarikustannuslaskenta-asiakirjan ja energiatodistuksen laatimista varten löytyy hakuilmoituksesta kohdasta ohjeita ja oppaita.

Jää- ja uimahallien **suunnittelun lähtötiedot** selvitetään erillisellä liitelomakkeella jotka löytyvät hakuilmoituksesta kohdasta ohjeita ja oppaita.

Yksityiset hankkeet

Yksityisten yhteisöjen osalta avustuksen myöntämistä puoltaa kunnan osallistuminen hankkeeseen esimerkiksi osakkuudella yhteisöön, pitkäaikaisilla vuorosopimuksilla, tontin luovuttamisella tai edullisella pitkäaikaisella vuokrasopimuksella tai hankkeeseen liittyvän muun infrastruktuurin rakentamisella. Erityisesti yksityistä hanketta puoltavaa on, jos hanke täydentää kunnan muuta liikuntapaikkojen palveluntarjontaa tai on hanke, joita kunta ei mahdollisesti itse rakenna, esimerkkinä yhtä lajia palvelevat liikuntapaikat.

Yksityisiltä yhteisöiltä edellytetään hakemuksen liitteeksi lisäksi selvitys yhteisön omistuspohjasta, yhteisön hyväksytty toimintasuunnitelma ja talousarvio, yhteisön rekisteriote, yhteisön toimintakertomus tai muu vastaava selvitys edelliseltä tilikaudelta, yhteisön tuloslaskelma, tase ja tilintarkastuskertomus edelliseltä tilikaudelta. Hankkeeseen haettavasta pankkilainasta on hakemukseen liitettävä pankilta saatu lainatarjous.

Liikuntapaikkajulkaisusarja

Opetus- ja kulttuuriministeriön avustamat liikuntapaikkarakentamisen tutkimus- ja kehittämishankkeet tuottavat vuosittain **oppaita liikuntapaikkojen suunnitteluun ja rakentamiseen**. Hakijaa pyydetään tutustumaan oppaisiin ja ohjeisiin, kun hanketta suunnitellaan ja rakennetaan ja sille haetaan valtionavustusta. Lista opetus- ja kulttuuriministeriön liikuntapaikkajulkaisusarjan oppaista, muista rakentamisen laatua tukevista ohjeista ja käynnistä olevista tutkimus- ja kehittämishankkeista löytyy ministeriön internet-sivuilta hakuilmoituksesta kohdasta [ohjeita ja oppaita](#).